

Kaišiadorių rajono savivaldybės
Visuomenės sveikatos biuras

Kaišiadorių rajono savivaldybės 2009–2011 metų
visuomenės sveikatos stebėsenos programos 2009 m.
ataskaita

*Programa patvirtinta Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos
2009 m. liepos 30 d. sprendimu Nr. V17-194*

Parengė: visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė
Inga Petrauskienė

Turinys

I. BENDROJI DALIS	3
II. KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ IR JOS ĮTAKAI TURINTYS VEIKSNIAI.....	5
Demografinė, socialinė – ekonominė būklė	5
Socialinė – ekonominė situacija	8
Gyventojų sveikatos būklė	9
Bendrasis gyventojų sergamumas	9
Sergamumas piktybiniais navikais ir prevencinių prieš lėtines neinfekcines ligas programų rodikliai.....	11
Sergamumas infekcinėmis užkrečiamomis ligomis.....	14
Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais.....	14
Vaikų sveikata.....	15
Gyventojų patirtos traumos ir atsitikimai	16
Sveikatos priežiūros įstaigų ištekliai	19
2009 – 2010 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro vykdytos pagrindinės sveikatinimo veiklos.....	21
APIBENDRINIMAS IR REKOMENDACIJOS.....	24

I. BENDROJI DALIS

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 2008, Nr.113-4290) 6 straipsnis 17 punktas reglamentuoja, kad savarankiškoji savivaldybių funkcija – pirminė asmens ir visuomenės sveikatos priežiūra.

Biuras užtikrindamas Lietuvos nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2006-2013 metų strategijoje ir Valstybinėje visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007-2010 m. programoje, patvirtintoje Vyriausybės 2007-11-13 nutarimu Nr.1228 (Žin., 2007, Nr.-122-5007), numatytų priemonių įgyvendinimą: įgyvendina savivaldybės ir valstybines tikslines sveikatos programas ir strategijas, atlieka visuomenės sveikatos stebėseną, nustato didžiausias gyventojų sveikatos problemas, sveikatos rizikos veiksnius, pokyčius ir tendencijas.

Visuomenės sveikatos stebėseną – prioritetinę sveikatos priežiūros sritį, leidžianti įvertinti gyventojų sveikatos ir ją lemiančių veiksnių pokyčius ir laiku reaguoti į kintamas aplinkos sąlygas.

Organizuojant ir vykdant visuomenės sveikatos stebėseną Kaišiadorių rajone, vadovautasi Visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos vykdymo ir kontrolės tvarka, Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, savivaldybėms skirtomis visuomenės sveikatos stebėsenos atlikimo rekomendacijomis bei Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos patvirtinta Programa, suderinta su atsakingomis institucijomis, ir kitais teisės aktais.

Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras bendruomenės sveikatos būklę analizuoja įgyvendindamas Kaišiadorių rajono savivaldybės 2009–2011 metų visuomenės sveikatos stebėsenos programą, patvirtintą Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. liepos 30 d. sprendimu Nr. V17-194 Šios programos tikslas – sukurti Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą, kurioje būtų sukaupta išsami informacija apie savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, ją veikiančius gyvenimo, aplinkos bei sveikatos priežiūros ypatumus ir ja vadovaujantis būtų planuojamos bei įgyvendinamos savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimo ir rizikos veiksnių mažinimo priemonės.

Vykdant Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009 - 2011 m. programą, sudarytos bendradarbiavimo sutartys dėl nuolatinio visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų teikimo su Kaišiadorių rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigomis ir seniūnijomis.

Į elektroninę visuomenės sveikatos duomenų bazę suvesti gauti duomenys iš Statistikos departamento prie LRV, Higienos instituto Sveikatos informacijos centro, Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Kauno teritorinės ligonių kasos, Vandenviečių: UAB “Kaišiadorių vandenys”, Pravieniškių 2-ieji pataisos namai-atviroji kolonija, Kaišiadorių darbo biržos, Vilniaus universiteto Onkologijos institutas, Valstybinis socialinio draudimo fondas, Kaišiadorių skyrius.

Atlikta Kaišiadorių rajono gyventojų demografinių, mirtingumo/sergamumo, socialinės ekonominės būklės, sveikatos išteklių, aplinkos rodiklių kitimo dinamikos analizė ir vertinimas ir nustatyti prioritetai.

2009 m. Kaišiadorių rajono savivaldybėje viena iš prioritetinių visuomenės sveikatos veiklos sričių - vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūra. Fizinio aktyvumo skatinimas, paauglių vis labiau didėjančio polinkio pritari savižudybės pasirinkimo galimybei mažinimas buvo vienos iš visuomenės sveikatos priežiūros veiklos prioritetinių krypčių.

2010 m. – tai pirmieji visuomenės sveikatos stebėsenos programos vykdymo metai: rodiklių už 2009 m. rinkimas pagal programoje nurodytų duomenų šaltinius, jų analizavimas, pateikimas bendruomenei.

Vadovaujantis programos metiniu planu, per 2010 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos duomenų bazėje patalpinta 80,5 proc. visų rodiklių (vertinimo kriterijus – 80 proc.) (1 lentelė). Biuro internetinėje svetainėje (skyrelyje “statistika”) Savivaldybės gyventojams pateiktos 5 ataskaitos apie Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų sveikatą ir su ja susijusius veiksnius 2009 m. Vietinėje spaudoje pateikti 5 straipsniai (vertinimo kriterijus – 3 informaciniai straipsniai) apie gyventojų sveikatą, organizuojamą sveikatinimo veiklą savivaldybėje. Sudaryta 12 bendradarbiavimo sutarčių. Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybai pateikta galutinė programos ataskaita už 2009 m.

Gyvensenos ir jos ryšio su sveikata stebėsenos organizavimas ir vykdymas: atlikti mokinių mitybos, vykimo į mokyklą ir grįžimo iš jos saugos, “Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenama ir sveikata” tyrimai.. Apklausta 630 mokinių. Numatyta surinkti 61 rodiklis. 2011 m. numatyta duomenų analizė ir vertinimas.

Įgyvendinant Traumatizmo profilaktikos programą, Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklų sveikatos kabinetuose buvo pradėtos registruoti traumos, kurioms įvykus suteikiama pagalba. Atlikta duomenų analizė, pateiktos išvados. Supažindinti rajono mokyklų vadovai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistės su tyrimo rezultatais.

Bendradarbiauta su Kauno Medicinos universiteto biomedicininių tyrimų institutu, Higienos instituto Sveikatos informacijos centru.

1 lentelė. Visuomenės sveikatos stebėsenos programos veiklos rodikliai.

Veiklos pavadinimas	Kriterijaus vertė	Atlikta
Sudarytų sutarčių skaičius	12	17
Duomenų bazės pildymas (rodiklių proc.)	80	80,5 proc.
Tyrimų skaičius	1	4
Informacinė sklaida (straipsnių)	3	5
Visuomenės sveikatos stebėsenos tarpinės ataskaitos	-	5
Visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita (už metus)	1	1

II. KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ IR JOS ĮTAKAI TURINTYS VEIKSNIAI

Demografinė, socialinė – ekonominė būklė

2009 m. Kaišiadorių rajono savivaldybėje užfiksuota tiek demografinių, tiek ekonominių – socialinių pokyčių. Minėtais metais Kaišiadorių rajono savivaldybėje gyveno 327 gyventojais mažiau nei 2008-aisiais metais (2009 m. - 35578 gyv.) (2 lentelė). 2010 metais gyventojų skaičius sumažėjo dar 244 gyventojais. Gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija 2006 – 2010 metais pastebima tiek apskrityje, tiek visoje šalyje. Tokią demografinę situaciją, ypač paskutiniiais metais, lėmė mažas gimstamumas ir didelė emigracija šalyje. Europos Sąjungos statistikos tarnybos „Eurostat“ duomenimis, per 2009 metus iš Lietuvos oficialiai emigravo apie 15 tūkst. gyventojų, gimė 5 tūkst. mažiau kūdikių nei mirė žmonių. O tai - didžiausias piliečių skaičiaus mažėjimas iš visų Europos Sąjungos valstybių. Tuo tarpu iš Kaišiadorių rajono 2009 m. emigravusių žmonių skaičius palyginus su 2008-aisiais (786 gyv.) sumažėjo, siekė 632 gyventojus, iš jų 126 (2008 m. – 103 gyv.) emigravo į užsienį. Nuo 2006 m. tarptautine emigracija rajone išaugo 37,3 proc.

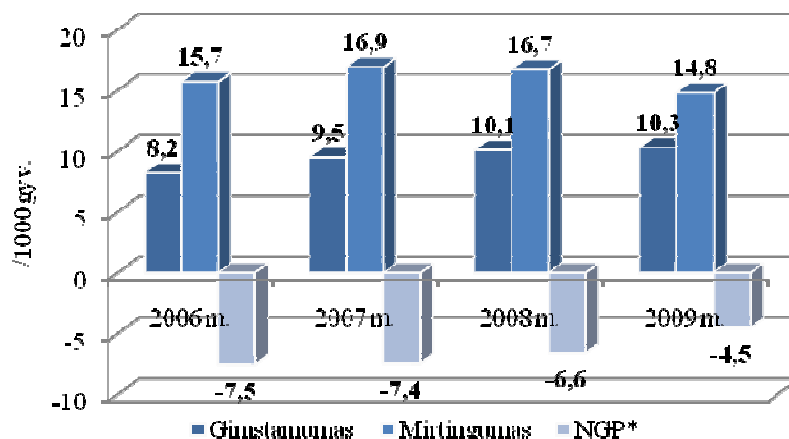
2 lentelė. Gyventojų skaičius metų pradžioje.

Metai	2006	2007	2008	2009	2010
Kaišiadorių rajono savivaldybė	36529	36290	35905	35578	35334
Kauno apskritis	680 937	677 284	673 706	670 546	666309
Lietuva	3403284	3384879	3366357	3349 872	3329039

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės

2006 – 2009 m. Kaišiadorių rajono gyventojų sudėtis, jų pasiskirstymas pagal lytį, amžių ir gyvenamąją vietovę žymiai nesiskyrė. Lietuvos statistikos departamento prie LR vyriausybės duomenimis, 2009 m. moterys sudarė 51 proc. (18159), vyrai – 49 proc. (17419) visų kaišiadoriečių. Per keturis metus rajone gyvenančių vyrų ir moterų skaičius sumažėjo panašiai (moterų – 459, vyrų – 492). 22,8 proc. visų moterų sudarė fertilinio amžiaus (15 – 49 m.) moterys. Kaišiadorių rajono savivaldybėje 2009 m. gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę absoliučiai nepasikeitė: beveik dvigubai daugiau jų gyveno kaime (22127 gyventojai sudarė 62,2 proc.) nei mieste (13455 gyventojai sudarė 37,8 proc.). 2006 – 2009 metais beveik ketvirtadalį visų rajono gyventojų sudarė 18 – 44 metų kaišiadoriečiai. Mažiausiai 2006 – 2009 m. rajone gyveno 65 m. ir vyresnių kaišiadoriečių (17,2 proc.).

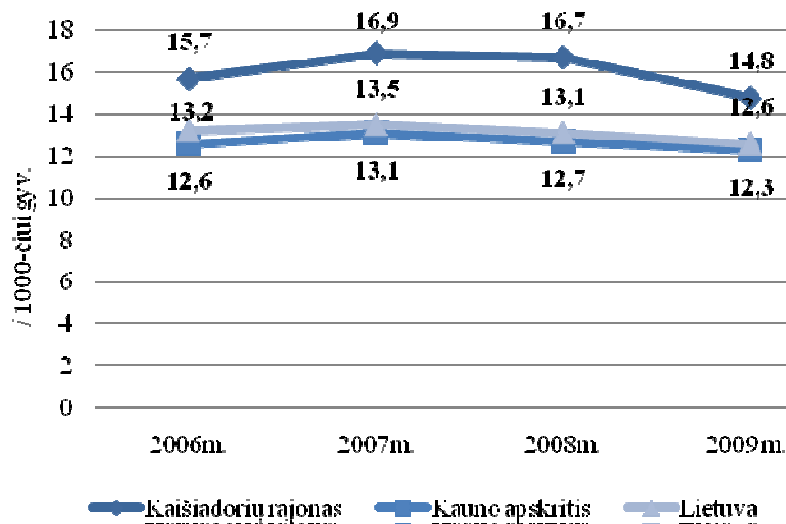
2006 – 2009 metais Kaišiadorių r.sav. vyravo neigiamas natūralus gyventojų prieaugis, 2009 m. sudarė -4,5/1000 gyv. t.y. neigiamas rodiklis padidėjo beveik dvigubai (1 pav.). Minėtu laikotarpiu augančią neigiamą natūralią gyventojų kaitą lėmė nežymiai sumažėjęs gyventojų mirtingumo (14,8/1000 gyv.) ir beveik nusistovėjęs, bet ganėtinai žemas lyginant su mirtingumo duomenimis, gimstamumo (10,3/1000 gyv.) rodiklis. Minėtas rodiklis žymiai nesiskyrė ir nuo apskrities, šalies duomenų (2009 m. atitinkamai po 11/1000 gyv.).

1 pav. Natūralus gyventojų prieaugis (NGP) Kaišiadorių r.sav. 2006-2009 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

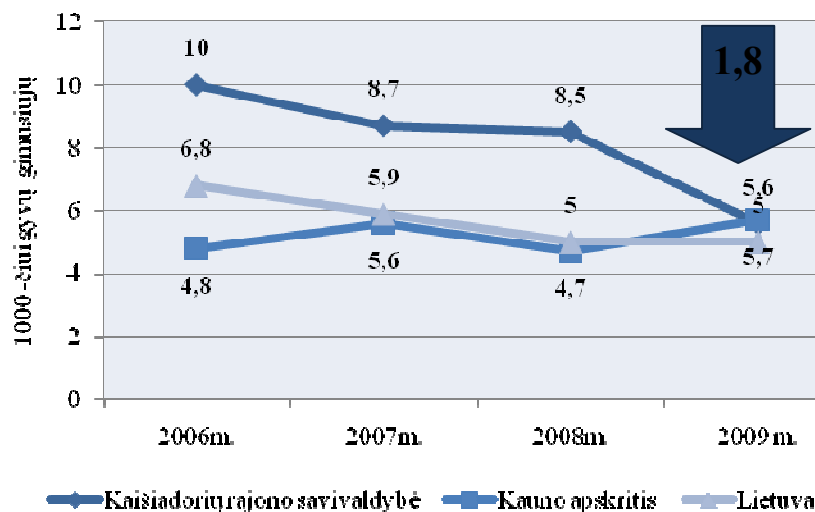
Nuo 2006 metų nežymiai mažėjo Kaišiadorių rajono, taip pat ir apskrities, visos šalies, gyventojų mirtingumo duomenys (2 pav.). Tačiau per keturis metus kaišiadoriečių mirtingumo rodiklis tenkantis 1000 gyventojų išliko aukščiausias, siekė 14,8 mirčių 1000 gyv.. Palyginus mirčių rodiklius su kaimyninių savivaldybių duomenimis, 2009 metais nežymiai mažėjantys Kaišiadoriečių mirtingumo rodikliai buvo trečioje vietoje Kauno apskrityje. Minėtieji duomenys žymiai nesiskyrė nuo pirmaujančių (Prienuj raj. – 15,9/1000 gyv.) savivaldybėse užregistruotų gyventojų mirčių skaičiaus tenkančio 1000 gyv..

2 pav. Mirtingumo tendencijos 2006–2009 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

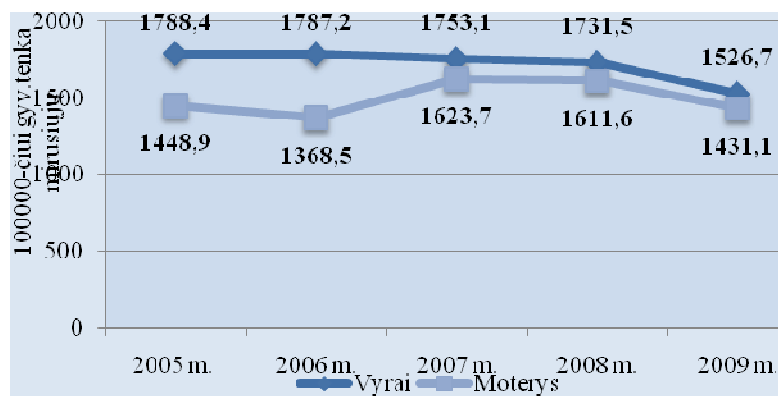
Lietuvos statistikos departamento prie LR vyriausybės duomenimis, Kaišiadorių rajone pastebima kūdikių iki 1 metų mirtingumo rodiklio mažėjimo tendencija (sumažėjo 1,8 karto) (3 pav.). 2009 m. minėtieji duomenys buvo panašūs tiek rajone, tiek apskrityje ir visoje šalyje. Iki 2009 metų Kaišiadorių rajono savivaldybės kūdikių iki 1 metų mirtingumo rodikliai žymiai viršijo apskrities ir Lietuvos rodiklius.

3 pav. Kūdikių iki 1 m. amžiaus mirtingumas 1000-čiai gyvų gimusių 2006 – 2009 m. .

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Mirtingumo pagal lytį 2009 metais Kaišiadorių r. sav. rodikliai taip pat mažėjo, tačiau situacija nekito: daugiau mirė vyrų (1526.7/100000 gyv.) nei moterų (1431.1/100000 gyv.) (8 pav.). Nuo 2006 metų kasmet užfiksuotas mažėjantis skirtumas tarp abiejų lyčių mirčių skaičiaus (100000 gyv.).

8 pav. Mirtingumas pagal lytį Kaišiadorių r.sav. 2005 – 2009 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Nustatyta, kad Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų, kurie priskiriami Kauno apskričiai, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2009 metais, nežymiai pailgėjo palyginus su 2008-aisiais (atitinkamai 73,96 ir 72,89 m.) (3 lentelė).

3 lentelė. Gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė

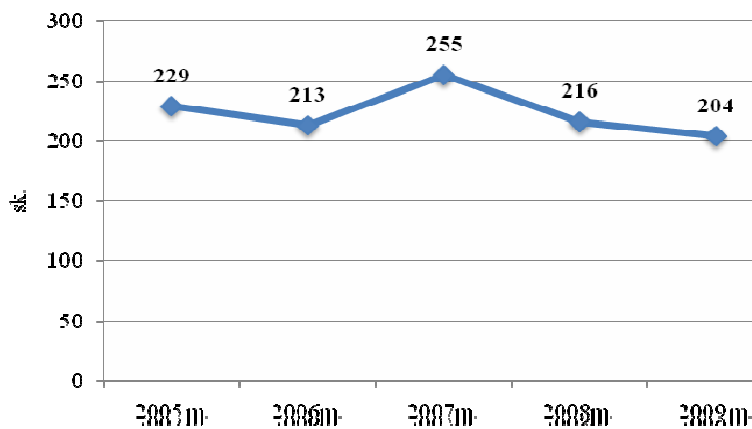
Metai	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Kauno apskritis	72,27	71,82	72,89	73,96
Lietuva	71,12	70,92	71,94	73,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Socialinė – ekonominė situacija

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės duomenimis vidutinis naudingas plotas, tenkantis vienam Kaišiadorių r.sav. gyventojui nuo 2006 m. beveik nekito, 2009 m. siekė 26,1 m².

2009 metais analizuojant socialinę – ekonominę situaciją rajone užfiksuoti žymūs bedarbystės ir asmenų gaunančių socialinę pašalpą rodiklių pokyčiai. Kaišiadorių darbo biržos duomenimis, 2009 metais nedarbas išaugo 6,45 procentais ir sudarė 8,75 proc. nedarbo lygio lyginant su 2008 metų rodikliais. Tai didžiausias pasiektas nedarbo lygis rajone nuo 2006 metų. Nedarbas augo ne tik rajone, bet ir visoje šalyje, vidutinis metinis bedarbių procentas 2009 metais siekė 9,4 proc. Labiausiai per metus augo jaunimo ir vyrų nedarbas (Lietuvos darbo biržos duomenys). Tais pačiais metais socialinę pašalpą gaunančių asmenų skaičius išaugo net dvigubai (613 asmenų). Priešingai - socialinės rizikos šeimų skaičius nuo 2007 m. mažėjo (sumažėjo 41 šeima). 2009 m. buvo užfiksuota 204 socialinės rizikos šeimos (9 pav.).

9 pav. Socialinės rizikos šeimų skaičius Kaišiadorių rajono savivaldybėje 2005 – 2009m. .

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Fizinės aplinkos rodiklių pokytis

Vienas iš pagrindinių savivaldybės aplinkos, turinčius įtakos gyventojų sveikatai – VANDUO. Žymiausi pokyčiai užfiksuoti rajono vandenviečių duomenų bazėje: 2009 m. padvigubėjo gyventojų, kuriems teikiamas vanduo centralizuotai bei vartotojų, kurių nuotekos tvarkomos centralizuotai, rodikliai (atitinkamai 56,1 ir 43,5 proc.).

Geriamajame vandenyje žarninių lazdelių (E.coli) ir (ar) žarninių enterokokų kaip ir cheminių (toksinių) medžiagų koncentracijos, kuri viršytų nustatytas ribines vertes per tam tikrą laikotarpį nebuvo rasta.

2009 m. kaip ir 2008 metais, maudyklose buvo užfiksuota, ketvirtadalis mėginių viršijančių maudyklų vandens kokybės mikrobiologinių analizių vertes.

Gyventojų sveikatos būklė

Bendrasis gyventojų sergamumas

Kaišiadorių r. sav. gyventojų sveikatos statistikos duomenimis, pastebimos gyventojų sveikatos problemos. Kaip ir anksčiau (nuo 2006-ųjų) taip ir 2009 m. labiausiai gyventojai sirgo kvėpavimo sist. (539,54/1000 gyv.), kraujotakos ir jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų sist. ligomis (atitinkamai 351,45 ir 251,35/1000 gyv.) (4 lentelė). Per ketverius metus sergamumo atvejų skaičius beveik nekito. Remiantis tokiais, nekintančiais gyventojų bendrojo sergamumo rodikliais, galima numatyti sergamumo minėtomis ligomis tendencijas ateityje.

4 lentelė. Bendras sergamumas įvairiomis ligomis 2006 – 2009 m. (1000 gyv.)

Bendras sergamumas įvairiomis ligomis (1000 gyv.)	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Kraujo ir kraujodaros organų ligomis	9,53	8,59	8,39	9,03
Endokrininės sistemos ligomis	60,2	78,26	82,79	84,95
Nervų sistemos ligomis	87,04	95,13	92,11	85,23
Akies ir jos priedinių organų ligomis	154,68	161,26	135,14	150,52
Ausų ir speninės ataugos ligomis	56,83	62,5	61,5	57,73
Kraujotakos sistemos ligomis	323,73	365,26	350,21	351,45
Kvėpavimo sistemos ligomis	447,08	516,82	469,15	539,54
Virškinimo sistemos ligomis be dantų ligų	86,46	85,02	95,66	89,86
Odos ir poodžio ligomis	64,1	64,16	50,03	46,96
Jung. audinio ir skeleto-raumenų sist. ligomis	205,22	238,71	267,76	251,35
Urogenitalinės sistemos ligomis	92,04	99,23	102,63	103,76
Piktybinių navikų ligomis	14,2	16,54	16,42	16,5
Igmt. form. ydomis, deforacijomis ir chrom. a-mis	9,78	10,44	12,2	11,56
Psichikos ir elgesio sutrikimais	22,7	26,18	28,31	31,31

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

2009 metų Lietuvos sveikatos informacijos duomenimis, gyventojų bendrojo sergamumo kvėpavimo sistemos ir jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sist. ligomis rodikliai viršijo apskrities ir šalies rodiklius (vidutiniškai 1,3 karto) (6 lentelė). Sergamumo kraujotakos sist. ligomis duomenys buvo panašūs su apskrities, tačiau lenkė šalies gyventojų sergamumo lygį. Kaišiadorių rajono visuomenės sveikatos stebėsenos programoje fiksuojami taip pat aukšti mirčių nuo lėtinių neinfekcinių ligų rodikliai. Statistikos departamento prie LR vyriausybės duomenimis 2005 – 2009 m. daugiausiai kaišiadoriečių mirčių buvo užregistruota dėl kraujotakos sist. ligų. 2007-aisiais buvo pasiektas rajono gyventojų mirtingumo rodiklio dėl minėtų ligų pikas (955/100000 gyv.), vėliau stebima nežymi duomenų mažėjimo tendencija (2009 m. – 860,2/100000 gyv.) (5 lentelė). Tačiau mirčių skaičiai tenkantys 100000 gyv. užregistruoti rajone dėl minėtos priežasties visą laikotarpį viršijo apskrities ir šalies rodiklius. Antroje vietoje 2009 m. užfiksuotas gyventojų mirtingumas dėl piktybinių navikų. Nuo 2005 - ūjų minėtais metais užregistruotas mažiausias mirtingumas dėl šio tipo ligų (231,3/100000 gyv.). Be to šie duomenys buvo žemesni palyginus su apskrities ir šalies rodikliais. 2006 – 2009 metais užfiksuota mirčių dėl išorinių priežasčių skaičiaus mažėjimo tendencija (2009 m. - 169,2/100000 gyv.), tačiau rodikliai išliko vis dar aukštesni už šalies ir apskrities mirtingumo pasiektu lygiu. Tuo tarpu kaip šalyje ir Kauno apskrityje 2007 – 2009 m. nežymiai mažėjo mirčių dėl kvėpavimo sist.ligų skaičius (100000 gyv.), Kaišiadorių r.sav.

priešingai – tais pačiais metais užfiksuota nežymi mirtingumo rodiklių augimo tendencija. Nors 2009 m. mažiausiai gyventojų mirė nuo kvėpavimo sistemos ligų, tačiau mirčių skaičius buvo 1,3 karto už šalies ir beveik dvigubai didesni už apskrities rodiklius.

5 lentelė. Mirtingumo rodikliai pagal pagrindines priežastis 2005-2009 m.

Mirtingumas dėl:	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Kraujotakos sist. ligų: 100 000-čių gyventojų					
Lietuva	697,7	716,6	720,1	703,5	697,5
Kauno apskr.	671,4	668,7	691,3	669,2	680,9
Kaišiadorių r.sav.	937	884,4	955,7	934,5	860,2
Piktybinių navikų: 100 000-čių gyventojų					
Lietuva	235,7	240,1	245,3	246,2	243,5
Kauno apskr.	238,4	240	243,8	260,2	249,4
Kaišiadorių r.sav.	286	252,7	274,3	279,8	231,3
Kvėpavimo sist. ligų: 100 000-čių gyventojų					
Lietuva	50,8	50,4	57,9	50,1	46,7
Kauno apskr.	40,2	45,9	48,4	39,6	39,3
Kaišiadorių r.sav.	73,6	87,9	55,4	56	62
Išorinių mirties priežasčių: 100 000-čių gyventojų					
Lietuva	162,5	157,2	155,4	142,5	124,8
Kauno apskr.	156,6	153,4	152,3	134,8	115
Kaišiadorių r.sav.	198,9	219,7	210,5	201,4	169,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

6 lentelė. Bendras sergamumas labiausiai sergamomis ligomis Kaišiadorių r.sav.ir Lietuvoje 2006 – 2009 m.

Bendras sergamumas dėl:	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Kvėpavimo sist. ligų: 1000-čiai gyventojų				
Lietuva	411.68	434.75	381.26	409,71
Kauno apskr.	398.14	424.55	380.14	421,2
Kaišiadorių r.sav.	447,08	516,82	469,15	539,54
Kraujotakos sist. ligų 1000-čiai gyventojų				
Lietuva	240.42	248.52	264.97	275,04
Kauno apskr.	275.41	293.29	312.69	324,11
Kaišiadorių r.sav.	323,73	365,26	350,21	351,45
Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sist. ligų 1000-čiai gyventojų				
Lietuva	163.05	173.38	184.06	178,59
Kauno apskr.	172.69	186.79	197.8	189,3
Kaišiadorių r.sav.	205,22	238,71	267,76	251,35

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

Apžvelgiant paplitimą labiausiai sergančiomis ligomis, 2009 m. kvėpavimo sistemos ligomis daugiausiai sirgo 0 – 17 metų amžiaus vaikai, pagal lytį – daugiau sirgo moterų nei vyrų (atitinkamai 334,07 ir 292,45/1000 gyv.). Ypač su amžiumi daugėjo kaišiadoriečių sergančių

kraujotakos sistemos ligomis. Didžiausias paplitimas minėta liga užfiksuotas 65 metų ir vyresniems Kaišiadorių r. gyventojams – 600/1000 gyv.. Šia liga beveik dvigubai daugiau sirgo moterų nei vyrų (atitinkamai 256,38 ir 155,21/1000) gyv.) Jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų sist. ligomis sirgo panašus skaičius 45-64 ir 65 metų bei vyresnių gyventojų, kurie sudarė didžiausią, 2009 m. šia liga užregistruotų atvejų, dalį (atitinkamai 263,99 ir 260,56 /1000 gyv.). 1,4 karto daugiau šios ligos atvejų buvo užregistruota moterims nei vyrams (210,69 ir 147,49/1000 gyv.).

Sergamumas piktybiniais navikais ir prevencinių prieš lėtines neinfekcines ligas programų rodikliai

Nuo širdies ir kraujagyslių ligų (ŠKSL) miršta daugiau žmonių nei nuo visų vėžio formų. Kaišiadorių r.sav. gyventojams ŠKSL prevencinė programa pradėta vykdyti 2007 m. Daugiausiai šia programa informuotų žmonių užregistruota 2009-aisiais – 4,87 proc. (7 lentelė). Minėtais metais apskrityje šios prevencinės programos informavimo paslauga labiausiai buvo vykdoma Kėdainių r.sav., o Kaišiadorių r.sav. vykdymas nesiekė apskrities savivaldybių ASPĮ veiklos vidurkio (9,4 proc.).

7 lentelė. Prevencinių programų informacinės paslaugos (proc.)vykdymas Kaišiadorių r. sav. 2006 – 2009 m.

	<i>Gimdos kaklelio vėžio</i>	<i>Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio</i>	<i>Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos vykdymas</i>	<i>ŠKS programos</i>
2006 m.	80,3	6,4	19,3	0
2007 m.	47,7	7,2	25,7	0,2
2008 m.	86,9	7,9	31,7	3,2
2009 m.	64,8	7,98	23,43	4,87

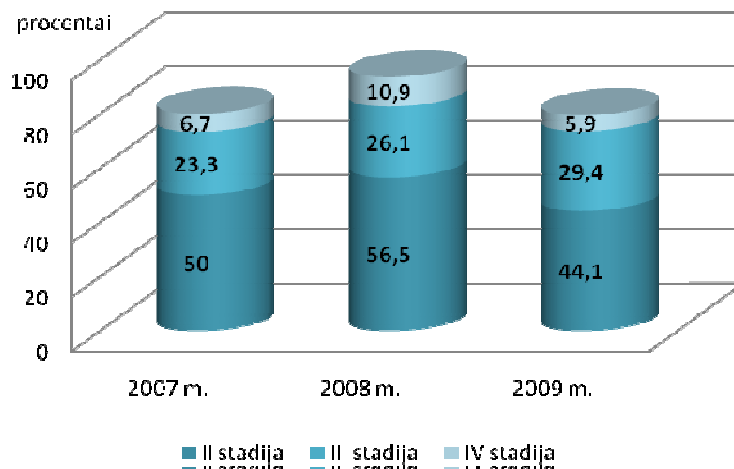
Šaltinis: Kauno TLK duomenys

Lietuvos sveikatos informacijos centro 2008 m. duomenimis, Kaišiadorių r. sav. gyventojų sergamumas visomis piktybinių navikų lokalizacijomis nežymiai padidėjo (1,1 karto) palyginus su 2007-tųjų metų rodikliais (atitinkamai 503,62 ir 459,87/100000). Šis rodiklis 2008 m. 1,06 ir 1,05 karto viršijo Kauno apskrities ir visos šalies sergamumo rodiklius. 2006-2008 metais mažiausias sergamumas piktybiniais navikais Kaišiadorių r. sav. buvo užregistruotas 2007-taisiais (459,87/100000 gyv.), apskrityje ir Lietuvoje - 2006 m. (atitinkamai 457,36/100000 ir 471,94/100000).

Sveikatos statistikoje pateikti naujausi 2009 metų sergančiųjų onkologinėmis ligomis duomenys mažai skiriasi nuo 2008-ųjų, rodiklis nekito (17,4/1000 gyv.), daugiausiai sirgo 65 metų ir vyresni gyventojai (58,75/1000 gyv.). Beje minėtais metais susilygino sergančiųjų asmenų pagal lytį rodiklis: įvairiomis navikų lokalizacijomis sirgo panašus skaičius moterų ir vyrų (17,29 ir 17,51 asmenų iš 1000 gyv.). Iki šių metų vyravo nežymiai didesnis sergančiųjų moterų rodiklis.

Detalizuojant sergamumą pagal navikų lokalizacijas, rodikliai išsidėstė skirtingai. 2006 – 2009 metais vyrų sergamumas priešinės liaukos piktybiniais navikais beveik padvigubėjo. Tai vyresnio amžiaus (65 metų ir vyresnių) vyrų liga: 2009 m. užregistruota 45,1 iš 1000 vyrų, sergančių minėta liga. Tačiau nors sergamumas augo, vyrai mažai domėjosi prevencine prieš

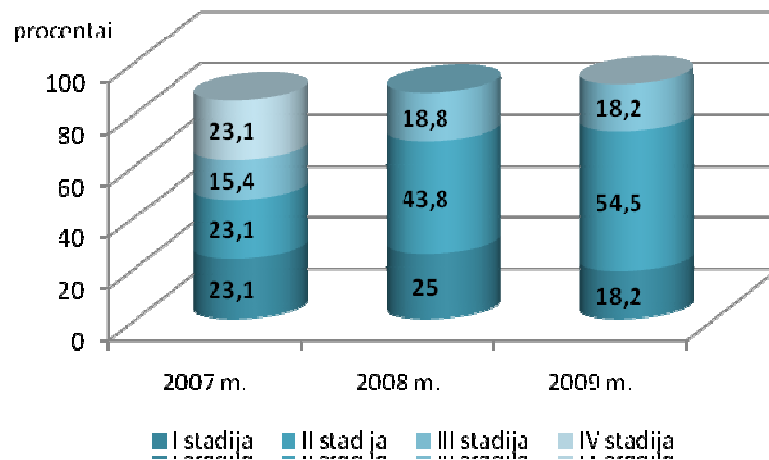
prostatos vėžį programa. Kauno teritorinės ligonių kasos duomenimis (toliau Kauno TLK) 2009 m. priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos (informavimo paslaugos) vykdymas Kaišiadorių rajone neišsiskyrė iš kitų apskrities savivaldybių. 2009 m. vyrų informuotumas siekė 23,43 proc. Nuo 2006-ųjų didžiausias informuotų vyrų procentas buvo užregistruotas 2008 m. – 31,7 proc. (3 lentelė). Palyginus su kitais vėžiniais susirgimais, 2007 – 2009 m. pirmą kartą daugiausia buvo diagnozuota priešinės liaukos tipo vėžio susirgimų – atvejų skaičius neviršijo 46 atvejų (2008 m.) (Vilniaus universiteto Onkologijos instituto duomenys), o mažiausiai jų buvo užfiksuota 2007 m. – 30 naujų susirgimo atvejų. 2007 – 2008 m. pusė užregistruotų susirgimų sudarė II stadijos priešinės liaukos vėžys (vidutiniškai 24,7 proc. per metus). Nuo 2007 m. daugėjo pirmą kartą diagnozuojamų III stadijos šio vėžio tipo susirgimų padaugėjo 6,1 proc.) (10 pav.).

10 pav. Pirmą kartą diagnozuotų priešinės liaukos navikais susirgimų pagal stadijas procentinė dalis 2007 – 2009 m.

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

Sergančiųjų moterų krūties piktybiniais navikais skaičius 2009 metais išliko pastovus palyginus su senesniais metais (4,48/1000 mot.). Tai dar viena iš labiausiai paplitusių piktybinių navikų liga Kaišiadorių r.sav. 2009 m. Daugiausiai šia liga 2006 – 2009 m. sirgo 65m. ir vyresnio amžiaus moterys (10,02/1000 mot.). Kauno TLK duomenimis nuo 2007 metų informuotų moterų apie krūties vėžio prevencinę programą procentas išliko panašus (2009 m. siekė 7,98 proc.) (3 lentelė). Tuo tarpu 2009 m. Kaišiadorių r.sav. informuotų apie atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programą moterų procentas nesiekė vidutinio, užfiksuoto kitose apskrities savivaldybių sveikatos įstaigose, procento. 2007 – 2009 m. daugiausia pirmą kartą diagnozuojamų susirgimų krūties piktybiniais navikais užfiksuota 2008 metais 16 užregistruotų atvejų. Remiantis Vilniaus universiteto Onkologijos instituto pateiktais duomenimis 2007 – 2009 m. augo pirmą kartą diagnozuotų II stadijos susirgimų krūties piktybiniais navikais procentas (išaugo 2,4 karto) (11 pav.).

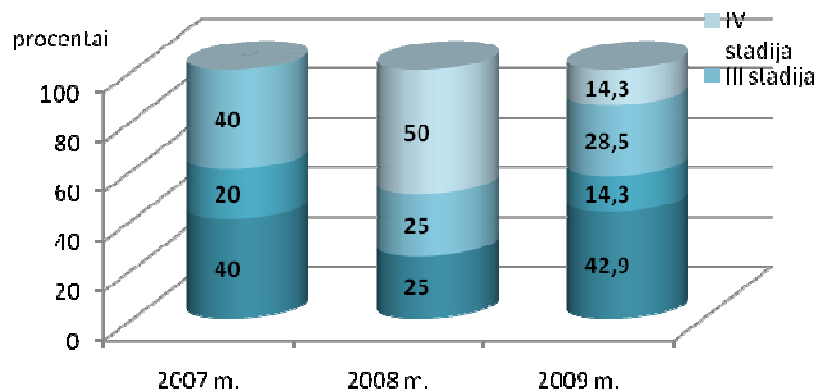

*Susirgimai diagnozuoti nebūtinai prevencinės programos metu

11 pav. Pirmą kartą diagnozuotų krūties piktybiniais navikais susirgimų pagal stadijas procentinė dalis 2007 – 2009 m.

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

Sergančių trachėjos, bronchų ir plaučių, odos, kaip ir gimdos kaklelio piktybiniais navikais sudarė vidutiniškai vos po 1 asmenį iš 1000 gyv. Tačiau naujų sergamumo gimdos kaklelio vėžiu atvejų skaičius Kaišiadorių r. sav. nesiskyrėsi nuo visoje šalyje tais pačiais metais diagnozuotų naujų gimdos kaklelio susirgimų atvejų sk. (atitinkamai 21,93 ir 24,96 atvejai 1000 mot.). Todėl nenuostabu, kad 2009 m. prevencinės gimdos kaklelio programos informacinės paslaugos vykdymo rodikliai rajone buvo vieni mažiausių per 2007 – 2009 m. (3 lentelė). 2009 m. informuotų moterų sumažėjo 22,1 proc. (2009 m. - 64,8 proc.), 2008 m. siekė 86,9 proc. moterų. Citologinis tepinėlis buvo paimtas daugiau nei iš pusė informuotų moterų 2006 – 2008 m. Kauno apskrities savivaldybių lygmenyje ši paslauga 2009 metais geriausiai buvo vykdoma Prienų r.sav, tuo tarpu Kaišiadorių r. sav. jos įvykdymo procentas nesiekė visose savivaldybėse vykdytos paslaugos vidutinio procento. Analizuojant duomenis apie pirmą kartą išaiškintas onkologines ligas, 2007 – 2009 m. vidutiniškai per metus buvo užregistruota po 5 pirmą kartą diagnozuotų sergamumo gimdos kaklelio vėžio atvejų, daugiausia jų – 2009 m. (7 susirgimai). 2009 metais 42,9 proc. visų pirmą kartą diagnozuotų susirgimų sudarė I stadijos, o 2008 m. net 50 proc. jų sudarė IV stadijos gimdos kaklelio vėžys (12 pav.).

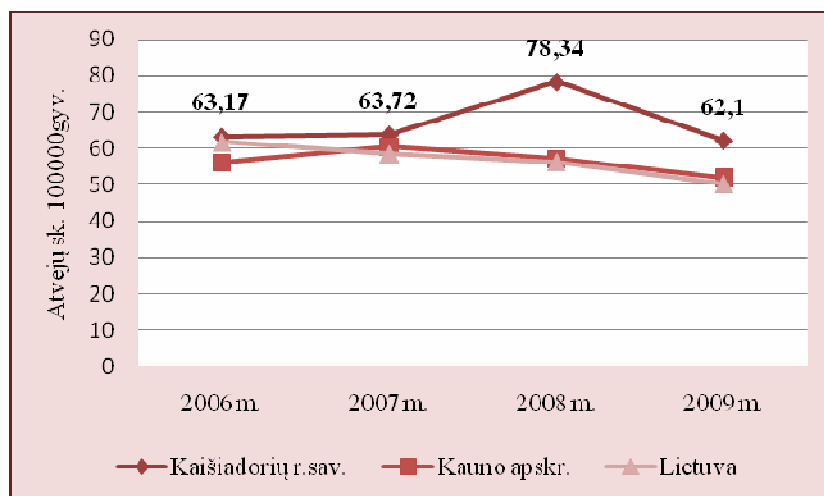
12 pav. Pirmą kartą diagnozuotų gimdos kaklelio piktybiniais navikais susirgimų pagal stadijas procentinė dalis 2007 – 2009 m.

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

Sergamumas infekcinėmis užkrečiamomis ligomis

2009 m. Kaišiadorių r.sav. gyventojų sergamumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis atvejų skaičius nuo 2006-ųjų (25,38/1000 gyv.) sumažėjo 1,4 karto ir sudarė 19,24/1000 gyv. Minėtais metais iš 1000 gyv. 24,31 jų buvo užfiksuota infekcinė ar parazitinė liga. Daugiausia sergančiųjų sudarė vaikai iki 17 metų (40,37/1000 gyv.), o nuo 2006-ųjų užfiksuota jų sergamumo mažėjimo tendencija (sumažėjo 1,5 karto). Lėtinės infekcinės ligos – tuberkuliozės, kurią sukelia tuberkuliozės infekcijos, židiniu Europos Sąjungoje yra laikomos Baltijos šalys. 2009 metais Lietuvoje buvo užfiksuota 50,2 sergamumo šia liga naujų atvejų 1000-čiui gyv. Tuomet Kaišiadorių r. sav. gyventojų sergamumas ja buvo nežymiai didesnis (62,1/1000 gyv.) (13 pav.). Palyginus su 2008 m. duomenimis, kuomet sergamumas tuberkulioze rajone per 4 metus buvo didžiausias, rodikliai sumažėjo 1,3 karto. Minėtais metais šia liga sirgo vos 1,92 gyv. iš 1000 gyv..

Analizuojant kitas infekcines ligas, 2009 m. Kaišiadorių r. sav. gyventojų sergamumo lytiškai plintačiomis ligomis situacija žymiai nekito: ŽIV atvejų skaičius palyginus su 2008 m. išliko panašus (2,82/100000 gyv.), sergamumo gonorėja kaip ir AIDS atvejų nebuvo pastebėta. Sergamumas sifiliu rajone 2009 metais sudarė 2,82 atvejų 100000 gyv., t.y. beveik 5 kartus mažiau nei 2007 m. – 13,85/100000 gyv. (2008 m. Sergamumo atvejų neužfiksuota). Duomenis palyginus su šalimi – sergamumo ŽIV atvejų skaičius buvo dvigubai, o sifiliu – trigubai mažesni.

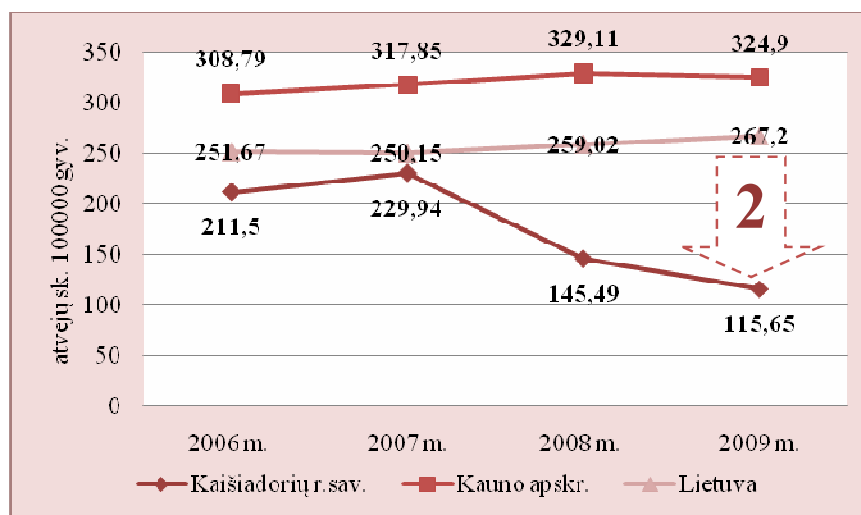
13 pav. Sergamumas tuberkulioze Kaišiadorių r. sav. 2006 - 2009 m. (100000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais

Naujausiais Higienos instituto Sveikatos informacijos centro naujausiais duomenimis, 2009 metais gyventojų sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimų atvejų skaičius Kaišiadorių r. sav. buvo mažiausiais (115,65/100000 gyv.) nuo 2006-ųjų (14 pav.). 2007 metais, kuomet minėtų sutrikimų skaičius buvo didžiausias per keturis metus (229,94/100000 gyv.), sumažėjo dvigubai, duomenys buvo žemesni lyginant su apskritimi ir šalimi. 2009 metais rajone buvo užfiksuota 33,93 kaišiadoriečių (iš 1000 gyv.), kurie sirgo psichikos ir elgesio sutrikimais, beveik dvigubai daugiau jų buvo moterys (41,83/1000 gyv.). Nuo 2007 m. šis sergančiųjų asmenų skaičius žymiai nekito. Detalizuojant sergamumą psichikos ir elgesio sutrikimais, pastebėta, jog nuo 2007 metų dvigubai

sumažėjo sergamumo *vartojant alkoholi* atvejų skaičius (70,51/100000 gyv.) ir, priešingai, dvigubai išaugo sergamumo *vartojant psichoaktyviasias medžiagas* atvejų (2009 m. - 5,64/100000 gyv.).

14 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais 2009 m. 100000 gyv

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

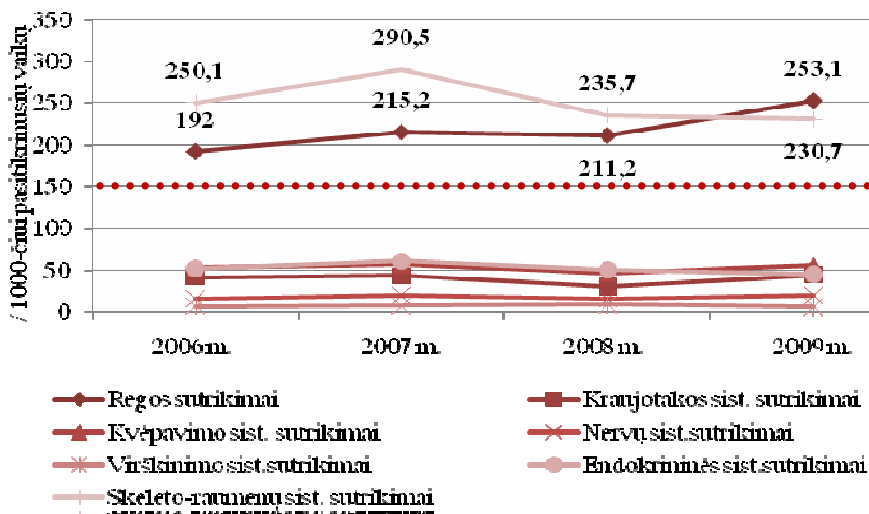
Apžvelgiant psichikos ir elgesio grupei priklausančių ligų paplitimą, 2009 m. iš 1000 kaišiadoriečių 5,22 jų sirgo Alzheimerio liga. Tai didžiausias šios ligos paplitimo rodiklis nuo 2006 m. (išaugo dvigubai). Ši liga būdinga vyresnio amžiaus žmonėms, todėl daugumą sergančiųjų sudarė vyresni nei 65 metų gyventojai, lyties atžvilgiu – dvigubai daugiau sirgo moterų (7,46/1000 gyv.) nei vyrų (2,88/1000 gyv.). Sergančiųjų šizofrenija gyventojų skaičius 2009 m. palyginus su ankstesnių metų duomenimis išliko panašus (2,23/1000 gyv.). Daugiausiai sirgo 45-64 metų amžiaus kaišiadoriečių (4,83/1000 gyv.). 2009 m. nuotaikos sutrikimai buvo diagnozuoti 5,1 gyv. 1000-čiai. Pagal amžių, daugiausia sirgo vyresni nei 65 metų kaišiadoriečiai (12,54/1000 gyv.), lyties atžvilgiu, trigubai daugiau moterų (7,57/1000) nei vyrų (2,54/1000 gyv.) turėjo šių sveikatos sutrikimų.

Vaikų sveikata

Vaikų sveikatos statistikoje 2006 – 2009 m. vidutiniškai kas met 87,1 proc. kūdikių ir vaikų buvo paskiepyti pagal skiepavimo kalendorių (Kaišiadorių pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau PASPI) duomenys). Remiantis Higienos instituto sveikatos informacijos centro 2006 – 2009 m. duomenimis vidutiniškai 1000-čiai apsilankiusių Kaišiadorių rajono sveikatos priežiūros įstaigose vaikų (0-17 metų) per metus teko vienas klausos susirgimas. Minėtais metais užfiksuota nežymi susirgimų skolioze ir laikysenos sutrikimais mažėjimo tendencija (sumažėjo 1,2 karto). 2009 m. 1000-čiai apsilankiusių ASPĮ vaikų teko 49,2 skoliozės ir 57,9 laikysenos sutrikimai. Nuo 2006 – ūjų, 2009 m. rajone daugiausiai buvo diagnozuota kalbos sutrikimų (2 /1000 ASPĮ apsilankiusių vaikų) ir regos sutrikimų (130,33/1000 ASPĮ apsilankiusių vaikų). Žymių skirtumų tarp sutrikimų rodiklių nebuvo užfiksuota.

Kaišiadorių bendrojo lavinimo mokyklose vykdoma mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos priežiūra. 2009 m. Kaišiadorių r. mokyklose beveik visi besimokantys mokiniai (99 proc.) pasitikrino sveikatą. Tai didžiausia mokinių, kurie tikrinosi sveikatą, dalis nuo 2005-ųjų metų. Nuo 2008 m. besitikrinančių vaikų skaičius išaugo 7 procentais. Nuo 2006 m. stebint tai augantį, tai

mažėjantį skeleto-raumenų sistemos rodiklį, kuris buvo bene didžiausias tarp visų mokinių sveikatos sutrikimų, 2009-aisiais jis dar labiau sumažėjo (230,7 atvejo 1000-čiui sveikata patikrinusių mokinių) (15 pav.). Skirtingai, nei ankstesniais metais, padaugėjo regos sutrikimų, kurių rodiklis 2009 m. užregistruotas didžiausias nuo 2006-ųjų, ir viršijo skeleto-raumenų sistemos sutrikimus. III-ąją vietą užėmė endokrininės sist. sutrikimai. Žymesnių pokyčių tarp kitų organizmo sistemų sutrikimų (kvėpavimo, virškinimo, kraujotakos, nervų sist.) nebuvo pastebėta. Mažiausiai 2006 – 2009 m. užregistruota virškinimo sistemos sutrikimų.

15 pav. Organizmo sistemų sutrikimų pokyčiai 2006-2009 m.

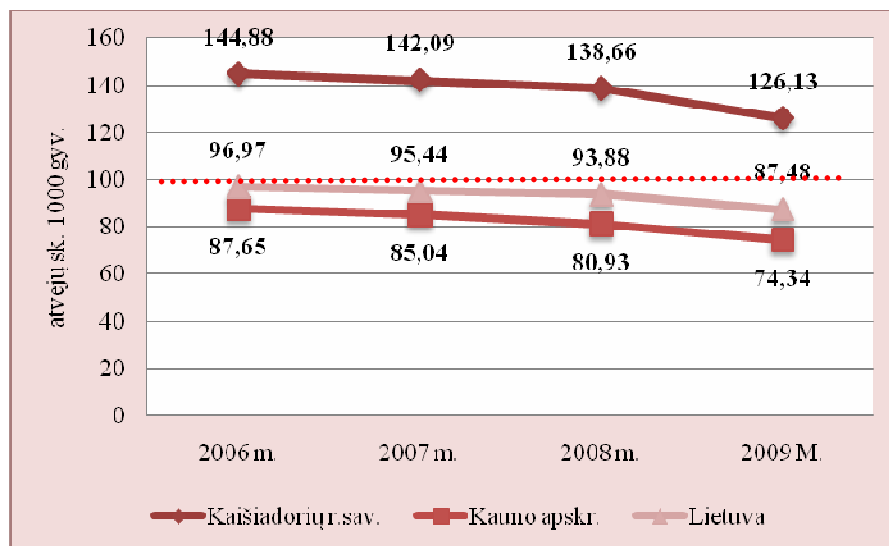
Šaltinis: Kaišiadorių r.sav. visuomenės sveikatos biuras.

Vaikams diagnozuotų sveikatos sutrikimų su amžiumi daugėjo, labiausiai jie paplitę tarp vyriausių (IX-XII kl.) Kaišiadorių r. mokyklose besimokančių mokinių (regos sutrikimai sudarė 34,5 proc.; skeleto-raumenų sist. sutrikimai – 26,9 proc.). Kvėpavimo sist. sutrikimų daugiausia buvo užregistruota I klasės mokiniams (11,2 proc.). Nors antsvoris, nutukimas nėra Kaišiadorių rajono savivaldybėje ugdymo įstaigose besimokinančių mokinių problema – 2007 - 2009 m. KMI rodikliai žymiai nekito ir nebuvo aukšti: vidutiniškai 3,2 proc. sveikata patikrinusių mokinių buvo su antsvoriu ir 1,3 proc. jų buvo nutukę, 3,3 proc. turėjo sumažėjusį KMI. Tačiau pastebėta, kad vis augo vyresnio amžiaus mokinių atleisčių nuo kūno kultūros pamokų skaičius. Nuo kūno kultūros pamokų 2009 m. buvo atleista 120 Kaišiadorių r. mokyklose besimokančių mokinių. 65 proc. visų atleisčių sudarė IX-XII klasių mokiniai. 2008-aisiais, situacija buvo panaši – iš 117 atleisčių nuo šių pamokų 59 proc. buvo IX-XII klasės mokiniai.

Gyventojų patirtos traumos ir atsitikimai

Higienos instituto sveikatos informacijos centro duomenimis, nuo 2006 m. tiek Kaišiadorių rajone, tiek visoje šalyje ir apskrityje užfiksuota gyventojų patirtų traumų, apsinuodijimų skaičiaus nežymi mažėjimo tendencija (16 pav.). Tačiau kaišiadoriečių patirtos traumas bei apsinuodijimai ir toliau 2009 m. viršijo šalies (1,4 karto) ir beveik dvigubai – apskrities rodiklius. Minėtais metais 1000-čiui gyv. 110,22 jų buvo diagnozuota trauma ar apsinuodijimas. Daugiausia traumų ir apsinuodijimų patyre vaikai (iki 17 metų) – 121,55/1000

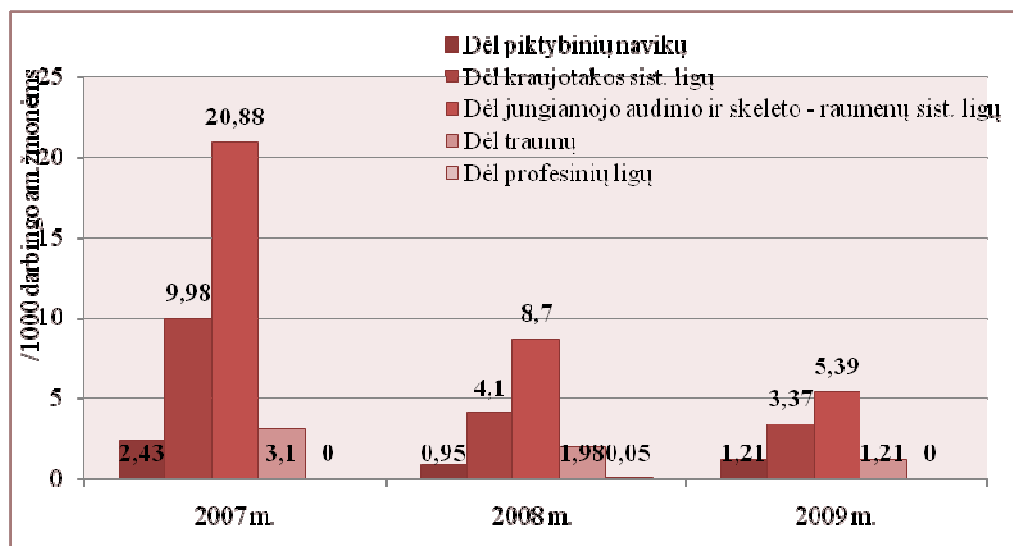
gyv., lyties atžvilgiu – traumų daugiau patyrė vyrai (131,3/1000 gyv.) nei moterys (90,01/1000 gyv.). Daugiausiai 2009 m. rajono gyventojai patyrė galvos sužalojimų (15,2/1000 gyv.), kiek mažiau – 12,86/1000 gyv. kojų lūžių. Kaišiadoriečių patirti kojų lūžių užregistruotų atvejų skaičius dvigubai viršijo apskrities ir šalies rodiklius.

16 pav. Patirtų traumų, apsinuodijimų skaičius 1000 gyv.
2006 – 2009 m. m. Kaišiadoriečių r. sav. ir Lietuvoje.

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

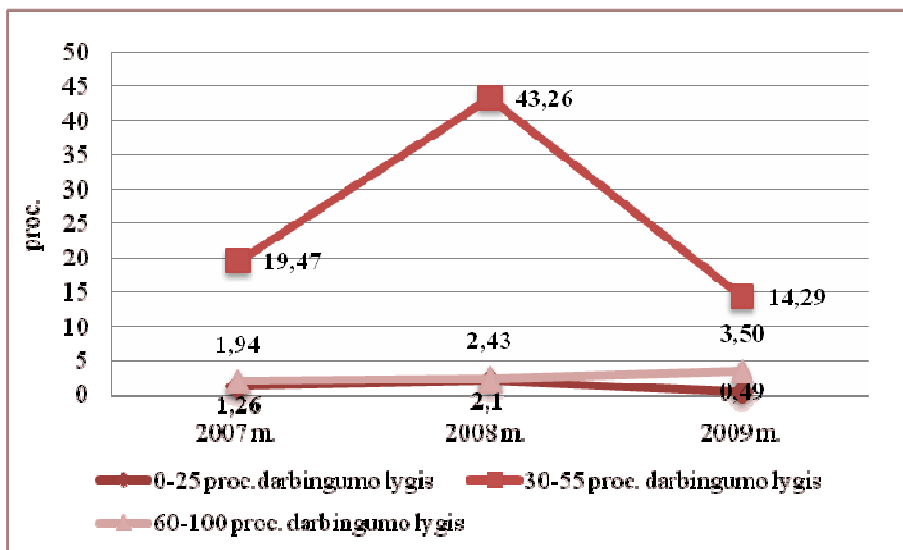
Ligos sunkumas bei socialinės jos pasekmės dažniausiai vertinamos laikino nedarbingumo, neįgalumo lygio ir letalumo (mirštamumo) rodikliais. Laikino nedarbingumo atveju ligonis tam tikrą laiką negali dirbti jokio darbo. Neįgalumo ir darbingumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (toliau NDNT) 2009 metais, kaip ir anksčiau, daugiausia suaugusiems pirmą kartą buvo nustatytas nedarbingumo lygis dėl jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų sistemos ligų (5,39/1000 darbingo amžiaus žmonių) (17 pav.). 2007 – 2009 metais žymiai sumažėjo (3,9 kartų) nedarbingumo lygis dėl prieš tai minėtų, ir dėl kraujotakos sist. ligų (trigubai). Suaugusiems, kuriems pirmą kartą buvo nustatytas nedarbingumo lygis dėl patirtų traumų, skaičius nors ir per visą laikotarpį buvo vienas iš žemiausių, tačiau 2009-aisiais sumažėjo dar 2,6 karto ir sudarė 1,21 atvejų tenkančių 1000 darbingo amžiaus žmonėms.

17 pav. Suaugusiųjų, kuriems pirmą kartą nustatytas nedarbingumo lygis dėl tam tikrų priežasčių, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyv. Kaišiadorių r.sav. 2007, 2008, 2009 m.

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

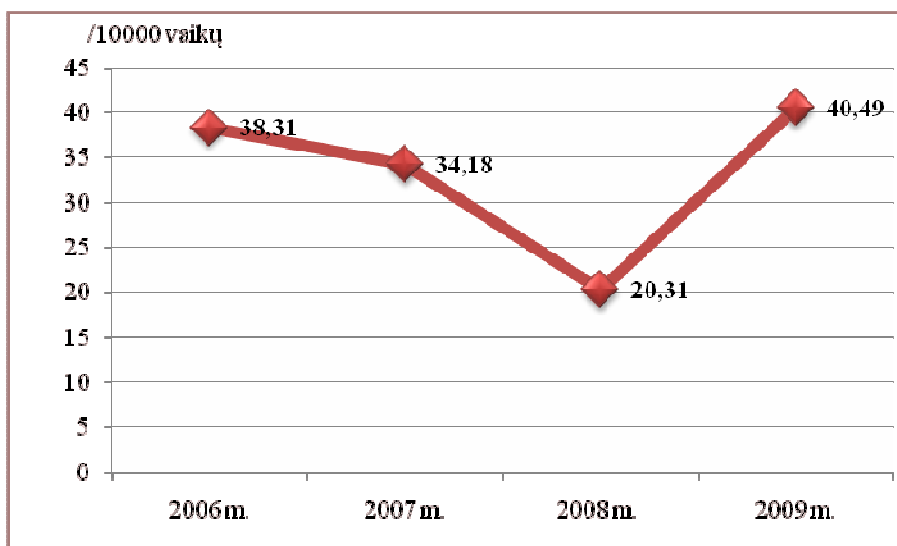
2007 – 2009 metais daugiausia kaišiadoriečiams buvo nustatytas 30 – 55 proc. nedarbingumo lygis (18 pav.). Per šį laikotarpį, didžiausias šio tipo nedarbingumo lygis užfiksuotas 2008 m. – 43,26 proc., 2009-aisiais sumažėjo trigubai (14,29 proc.). Per minėtus tris metus nežymiai daugėjo 60-100 proc. (kuomet asmuo laikomas dar darbingu) gyventojų darbingumo lygis (padidėjo beveik dvigubai). Mažiausiai gyventojams buvo nustatyta nedarbingumo atvejų (0 – 25 proc.).

18 pav. Suaugusiųjų, kuriems pirmą kartą nustatytas nedarbingumo lygis (pal lygius), skaičius 1000 darbingo amžiaus gyv. Kaišiadorių r.sav. 2008 m.

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

NDNT duomenimis, 2009 m. Kaišiadorių r. sav. užfiksuotas didžiausias nuo 2006-ųjų metų vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumo lygis, skaičius – 40,49/10000 vaikų (19 pav.). Naujausius duomenis palyginus su 2008 m. rodikliu, kuomet jis buvo mažiausias (20,31/10000 vaikų), vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą buvo nustatytas neįgalumo lygis, padvigubėjo.

19 pav. Vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumo lygis, skaičius 10000 vaikų

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

2009 m. daugiausia užregistruota vaikų, kuriems nustatytas lengvas neįgalumo lygis (22,34/10000 vaikų), nuo 2008 metų rodiklis išaugo 2,4 kartų, tačiau nesiekė 2006 metų rodiklio, kuomet jis buvo aukščiausias (29,37/10000 vaikų). 2006 – 2009 metais taip pat pastebėta, kad vaikų, kuriems buvo nustatytas vidutinis neįgalumo lygis, rodiklis turi tendenciją augti (pokytis – 2,4 karto). Sunkaus lygio neįgalumas buvo žemiausias 2006 – 2009 metais, vidutiniškai siekė 2 atvejus/10000 vaikų.

Sveikatos priežiūros įstaigų ištekliai

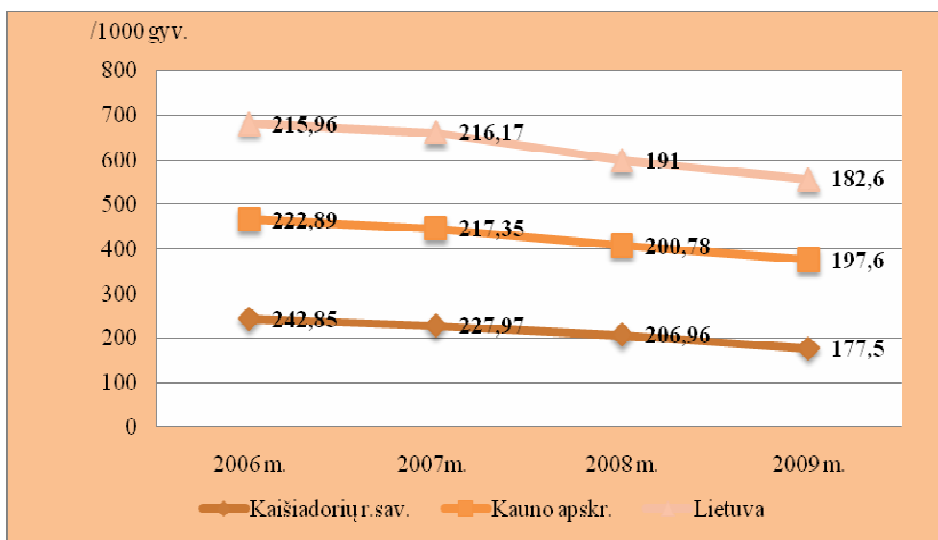
Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų sveikata 2009 m. rūpinosi aštuoni pirminės sveikatos priežiūros centrai. Minėtais metais asmens sveikatos priežiūros specialistų demografinė būklė Kaišiadorių rajone nekito: kaip ir anksčiau, daugiausia dirbo specialistų, turinčių aukštąjį ir aukštesnįjį medicinos išsilavinimą (ne gydytojų) (53,2/10 000 gyv.), mažiausiai – chirurgų ir psichiatrų (atitinkamai po 0,57/10 000 gyv.) (8 lentelė).

Kaišiadoriečių apsilankymų pas gydytojus skaičius (6,4 apsilankymai 1 gyv.) buvo panašus su apskrities ir šalies gyventojų duomenimis (20 pav.). Juos detalizuojant, pastebėta, jog nežymiai padidėjo rajono gyventojų apsilankymų skaičius pas šeimos gydytoją (431,84/100 gyv.), o sumažėjo – pas vidaus ligų gydytoją (sumažėjo 2,2 karto, 2009 m. – 34,38 apsilankymai 100 gyv.). 2006 – 2009 metais greitosios medicinos pagalbos (GMP) paslaugų skaičius (1000 gyv.) mažėjo tiek Kaišiadorių rajono savivaldybės, tiek apskrities ir šalies lygmenyje. Savivaldybės mastu skaičius sumažėjo 1,4 karto (2009 m. 1000 gyv. buvo suteikta 177,5 GMP paslaugų) ir nežymiai skyrėsi nuo apskrities ir šalies rodiklių.

8 lentelė. Asmens sveikatos priežiūros specialistų demografinė būklė Kaišiadorių rajone 2006 – 2009m.

Specialistų sk./10 000 gyv.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Gydytojai	17,91	15,88	17,43	16,47
Šeimos gydytojai	5,24	5,29	5,62	5,66
Odontologai	4,13	4,18	4,78	5,1
Specialistai, turintys aukštąjį ir aukštesnįjį medicinos išsilavinimą (ne gydytojai)	58,97	56,26	53,97	53,2
Slaugytojai	45,47	45,12	43,57	44,2
Chirurgai	0,55	0,56	0,56	0,57
Vidaus ligų profilio gydytojai	4,96	4,73	5,06	4,81
Akušerės, ginekologai	1,38	0,56	0,84	0,85
Psichiatrai	0,55	0,56	0,56	0,57

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

20 pav. Suteikta greitosios medicinos pagalbos paslaugų skaičius (1000 gyv.) Kaišiadorių r.sav. ir Lietuvoje 2006 – 2009 m.

Šaltinis: Lietuvos gyventojų sveikata ir sveikatos priežiūros įstaigų veikla 2009 m.

2009 – 2010 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro vykdytos pagrindinės sveikatinimo veiklos

Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (toliau Biuras) 2009 – 2010 m. darbo veikla planuojama ir vykdoma remiantis visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų bazėje užfiksuotomis gyventojų problemomis. Kaip ir buvo minėta, prioritetai buvo skirti vaikų ir jaunimo sveikatai, taip pat buvo vykdomi projektai lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikai savivaldybėje, analizuojama ne mažiau svarbi savivaldybėje aplinkos problema – triukšmas.

Lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos savivaldybėje vykdymas. Tikslas: pagerinti bendruomenės informuotumą apie:

- širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę,
- vykdomas nemokamas gimdos kaklelio patikras

Taip siekdami paskatinti rajono gyventojus labiau domėtis savo sveikata.

2010 m. Kaišiadorių, Pravieniškių bei Palomenės seniūnijų gyventojams buvo vykdomos sveikatos patikros, kuriose dalyvavo 141 savivaldybės gyventojas (daugumą sudarė vidutinio (41-50 m.) ir vyresnio (51-60 m.) amžiaus). Daugiau nei keturi penktadaliai (89 proc.) pasitikrinusių buvo moterys. Širdies kraujagyslių profilaktikos akcijų metu buvo išaiškintų ir naujų ir jau žinomų sveikatos sutrikimų. Normalus (<130/85 Hg mm) AKS (arterinis kraujo spaudimas) nustatytas vos kas šeštam (16 proc.) pasitikrinti atėjusiam žmogui, daugiau nei dviejų trečdalių gyventojų KMI buvo didesnis nei 25 kg/m² (t.y. padidėjęs kūno masės indeksas), daugelis žmonių turėjo arba antsvorį, arba nutukimą. Daugiau nei pusei atėjusių pasitikrinti gyventojų buvo nustatytas padidėjęs gliukozės kiekis, 36 proc. žmonių turėjo padidintą bendrojo cholesterolio kiekį periferiniame kraujyje. **Sveikatos patikrų metu buvo nustatytas 18 mmol/l gliukozės kiekis kapiliariniame kraujyje, vėliau medikai žmogui patvirtino I tipo cukrinio diabeto diagnozę.**

2009 metais ŠKL profilaktinės sveikatos patikros vykdytos Žaslių seniūnijoje. Nustatyta, kad daugiau nei 80 proc. besitikrinusiųjų arterinio kraujo spaudimo rodikliai buvo būdingi I, II ir net III laipsnio arterinei hipertenzijai. Didesnei pasitikrinusiųjų grupei, nustatyti gliukozės kiekį kapiliariniame kraujyje rodikliai buvo didesni nei fiziologiniai (4,5-5,5 mmol/l).

Gimdos kaklelio prevencinės programos informacinės paslaugos ypač mažas vykdymas užfiksuotas Kruonio pirminio sveikatos priežiūros centro (PSPC) - pacienčių (moterų) aktyvumas (vos 9 proc.) (9 lentelė). Todėl Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšomis buvo didinamas Kruonio seniūnijos moterų informuotumas apie vykdomas nemokamas gimdos kaklelio patikras Kruonio PASPC. Šiuo tikslu Kruonio seniūnijoje gyvenančioms 25 m. ir vyresnėms moterims buvo išsiųsti 300 informacinių laiškų – kvietimų pasitikrinti sveikatą. Programos vykdymo rodikliai pagerėjo 10,7 proc.

9 lentelė. Prevencinės programos prieš gimdos kaklelio vėžį informacinės paslaugos vykdymas 2009 m. Kaišiadorių rajono ASPĮ.

Paslaugą teikiančios įstaigos pavadinimas	Planuojama patikrinti pacienčių per ataskaitinį laikotarpį	Informuotų pacienčių skaičius vnt.	Informuotų pacienčių skaičius (proc.)
Viešoji įstaiga Kaišiadorių pirminės sveikatos priežiūros centras	691	623	90.2
Kruonio pirminės sveikatos priežiūros centras	111	10	9.0
Rumšiškių pirminės sveikatos priežiūros centras	223	105	47.0
Viešoji įstaiga Žaslių pirminės sveikatos priežiūros centras	160	63	39.4
Žiežmarių pirminės sveikatos priežiūros centras	268	126	47.0
Uždaroji akcinė bendrovė Kaišiadorių šeimos medicinos centras	316	153	48.4
UAB "Saugmedika"	37	9	24.1
Viešoji įstaiga Moters sveikatos centras	294	272	92.6
Kaišiadorių rajono savivaldybė	2100	1361	64.8

Vaikų sveikatinimo programos.

Mokinių sveikatos problemų analizė, sąlygojo atitinkamas sveikatinimo veiklas Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklose. 2009 m. vasario – kovo mėn. Buvo vykdoma kuprinių svėrimo akcija “Ar nepersunki pradinuko kuprinė?“. Jos metu buvo pasvertos 159 kuprinės. Nustatyta, kad kas antros iš pasvertų kuprinių svoris buvo normalus t.y. iki 10 % kūno masės. Rasta, kad kas ketvirta kuprinė (25 proc.) – sunki (10%–15%) ir 16 proc. – labai sunkios. Akcijos dieną sunkiausios kuprinės buvo pirmokų. Nustatytas mokinių liemens raumenų pajėgumas. Mokiniais buvo išdalinti skirtukai su informacija apie taisyklingą kuprinės nešimą, jos svorį, klasių mokytojams pateikti segtuvai apie fizinius pratimai laikysenai gerinti.

Mokyklinio amžiaus vaikai yra labiausiai pažeidžiama gyventojų dalis. Sužalojimai ir nelaimingi atsitikimai yra svarbi, aktuali ir sunkiai sprendžiama kompleksinė problema rūpinantis vaikų sveikata ir saugumu mokykloje bei jos teritorijoje. Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklų sveikatos kabinetuose buvo pradėtos registruoti traumos, kurioms įvykus suteikiama pagalba. Iš viso 2008–2009 mokslo metais buvo užregistruota 170 moksleivių patirtų traumų atvejų. Tai sudarė 13,08 traumas kiekvienai iš trylikos Kaišiadorių rajono mokyklų. Priklausomai nuo metų laikų, traumų skaičius ženkliai nesiskyrė – per 2009 metų žiemos–pavasario (t.y. sausio–birželio mėn.) pusmetį iš viso buvo užregistruota 81 trauma. Lyties aspektu, 2009–2008 mokslo metais net 2,2 karto daugiau traumų patyrė berniukai (117 traumų) negu mergaitės (53 traumas). Daugiausiai traumų užregistruota V–VII klasių mokiniams. Nustatyta, kad palankiausia traumoms vieta - sporto salė (29,2 proc.) bei mokyklos drabužinė/koridoriai (16,9 proc.). Mokiniai

dažnai patyrė traumas muštynių/peštynių metu (24,62 proc.), žaidžiant krepšinį (19 proc.) ar kitus žaidimus (19 proc.). Daugiausia užregistruota sumušimų (kuomet gerai matoma hematoma). 2008–2009 metais daugiausia užfiksuota riešo, plaštakos ar pirštų traumų. Atlikus analizę, mokykloms buvo pateikiamos rekomendacijos traumų prevencijai mokyklos viduje ir jos aplinkoje.

2010 m. PUG (priešmokyklinio ugdymo grupėms) ir 1 – 4 klasių mokiniams visose rajono mokyklose buvo vykdoma higienos įgūdžių programa “Augu sveikas ir švarus”, tikslas - stiprinti įgūdžius, kad pradinės klasės mokinys žinotų kaip ir kada plautis rankas, naudotis nosine, šukomis, dantų šepetėliu. Programoje dalyvavo 816 mokinių (iš 1318 pradinėjų klasių mokinių).

Tyrimai:

Nacionalinį mokinių mitybos tyrimas buvo vykdomas 2009 m. Kauno medicinos universiteto Biomedicininė tyrimų instituto Socialinės pediatrijos laboratorija kartu su Visuomenės sveikatos biurais Lietuvos mastu. Tikslas – išsiaiškinti vyresnių klasių mokinių mitybos įpročius ir maitinimosi mokyklos valgyklose paslaugų kokybę, vykdė. Viso anketinėje apklausoje dalyvavo 291 Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinys: 216 jų mokėsi devintoje ir 75 vienuoliktoje klasėje.

2010 metais Higienos institutas Lietuvos sveikatos informacijos centras vykdė „*Mokinių mitybos tyrimą*“ (Tyrimo tikslas – įvertinti mokinių ypatumus) ir „*Mokinių vykimo į mokyklą ir grįžimo iš jos saugos tyrimas*“ (Tikslas įvertinti mokinių saugaus atvykimo/išvykimo į/iš mokyklos galimybes mokyklos aplinkos aspektu). Kiekviename tyrime dalyvavo po vidutiniškai 150 mokinių. Rezultatų analizė bus pateikiama 2011 m.

Aplinkos neigiamų veiksnių sveikatai mažinimas:

Triukšmo tyrimas.

2009 m. Visuomenės sveikatos biuras pagal visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšomis buvo atliktas „Geležinkelio transporto keliamo triukšmo mažinimas savivaldybės gyvenamųjų namų aplinkoje” tyrimas tikslu nustatyti Kaišiadoryse pravažiuojančio geležinkelio transporto sukeliama triukšmo lygius gyvenamoje teritorijoje, bei juos palyginti su leistiniais lygiais. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad didžiausi geležinkelio transporto keliamo triukšmo lygiai nustatyti matavimo vietose, kurių atstumas iki geležinkelio siekia 50–70 m. (Geležinkelių takas 9, Geležinkelių takas 3, Gedimino g. 1B, 26, Geležinkelių takas 1). Projektas buvo pristatytas savivaldybės ir bendruomenės nariams, pateiktos triukšmo mažinimo rekomendacijos.

Nerūkymo zonos paskelbimas.

Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro iniciatyva ir 2010 metų kovo 25 dienos Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. Nr.V17-58 Kaišiadorių miesto parke nuo 2010 metų birželio 1 d. uždrausta rūkyti.

Traumų prevencija savivaldybėje 2009 – 2010 m.

2010 m. organizuota akcija “Būk matomas būk saugus” su socialiniais partneriais: UAB Kaišiadorių rajono vartotojų kooperatyvu bei UAB Kaišiadorių paslaugos. Remiantis demografiniais duomenimis, didžioji dalis rajonų gyventojų gyvena kaimo (dažniausiai neapšviestose) vietovėse, šia akcija siekėme traumų profilaktikai keliuose vykdyti. Jos metu žmonėms buvo išdalinti 3000 vnt atšvaitų ir lankstinukų. Šviesą atspindintis atšvaitas – tai šiandien pati efektyviausia ir kartu pigiausia priemonė, padedanti vairuotojams pamatyti pėsčiuosius kelyje ir išvengti skaudžių nelaimių.

APIBENDRINIMAS IR REKOMENDACIJOS

Žmogaus sveikata priklauso nuo pradinių biologinių jo savybių ir nuo daugumos mūsų visuomenės sektorių poveikio, nuo populiacijos kaip visumos, nuo individualios bei kolektyvinės patirties ir veiksmų. Jo pasirinkimą nulemia išoriniai veiksniai, kuriuos sudaro žmogaus individuali biologinė – genetinė prigimtis, fizinė aplinka, socialinės – ekonominės aplinkybės ir gyvenimo sąlygos, taip pat įvairūs politiniai ir kultūriniai atributai bei šių veiksnių poveikyje išbūtas laikotarpis ir turėta galimybė apsispręsti sveikatos labui. Todėl visi šie žmogaus sveikatą, jo gyvenseną lemiantys veiksniai apsprendžia pagrindines sveikatos problemas savivaldybėje ir visoje šalyje.

Kaišiadorių rajono savivaldybėje užfiksuoti nepalankūs demografiniai, socialiniai – ekonominiai pokyčiai nėra išimtis. Rajone kaip ir visoje šalyje pastebima kasmet mažėjantis gyventojų skaičius, išlieka vyraujantis neigiamas natūralus gyventojų prieaugis, 2009 m. užfiksuota beveik keturis kartus išaugusi bedarbystės problema (8,75 proc.). 2006 – 2008 metais nežymiai augantis socialinę pašalpą gaunančių asmenų skaičius, 2009 metais padvigubėjo (613 asmenų). 2009 m. Europos Sąjungos statistikos tarnybos „Eurostat“ duomenys byloja augančią Lietuvoje socialinės-ekonominės žmonių padėties įtaka visuomenės sveikatos netolygumams, kuri yra viena didžiausių Europos Sąjungoje. Svarbu tai, kad žmonės, priklausantys žemesnei socialinei-ekonominiai grupei dažniau susiduria su sveikatos problemomis, skundžiasi prastesne sveikata. 2009 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų sveikatos statistikoje pastebimos pagrindinės gyventojų sveikatos problemos, kurios yra būdingos ir Lietuvos gyventojams: didelis sergamumas ir mirštamumas nuo lėtinių neinfekcinių ligų (širdies kraujagyslių sist. ir onkologinės ligos), nemažėjantys mirčių nuo išorinių priežasčių ir patiriamų traumų atvejų skaičius. Išsiaiškinti regos bei skeleto raumenų sist. sveikatos sutrikimai apibrėžiamos kaip pagrindinės mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos problemos. Atsižvelgiant į tai visuomenės sveikatos priežiūros vykdyimo prioritetai savivaldybės teritorijoje turėtų būti nukreipti į **gyventojų sveikos gyvensenos skatinimą**, nes pačiame gyvenimo būde slypi socialinio ugdymo, sveiko gyvenimo ir kultūros plėtra. Todėl siūlome visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdyti šiomis kryptimis:

- ∞ Užtikrinti reguliarių Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų, t.y. vaikų ir suaugusiųjų gyvensenos tyrimų kartu su kitomis žinybomis vykdymą, siekiant įvertinti sveikatos rizikos veiksnių, t. y. žalingų įpročių ir nesveikos gyvensenos, paplitimą bendruomenėje bei nustatyti demografinių, socialinių sveikatos netolygumų priežastis ir priimti tinkamus sprendimus, kaip juos sumažinti ar šalinti.
- ∞ Stiprinti kūdikių, vaikų ir paauglių psichinę sveikatą šeimoje ir bendruomenėje sistemingai kuriant ir diegiant ar įtvirtinant psichikos sveikatos paslaugų teikimo vaikams programą, tinkamai įtraukiant šeimos gydytojus į psichikos sveikatos priežiūrą, užtikrinant bendradarbiavimą ne tik tarp asmens sveikatos priežiūros (šeimos gydytojų) bet ir kitomis visuomenės sveikatos besirūpinančios įstaigomis savivaldybėje.
- ∞ Turint galvoje, kad vaikų sveikata neatsiejama ne tik nuo jų organizmo augimo, vystymosi, adaptacijos, aplinkos veiksnių, bet ir mokymo proceso organizavimo, Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklose formalaus ugdymo struktūroje rekomenduojama skirti daugiau vietos sveikatos ugdymui ir stiprinimui bei sveikos gyvensenos įpročių ir įgūdžių diegimui ir plėtrai. Jau ikimokyklinio ugdymo įstaigose pradėti nuostatos, kad sveikata – tai

vertybė, diegimo procesą, tokiu būdu skatinant ir atsakingą, sąmoningą elgesį dėl savo paties sveikatos ateityje ir gerinant vaikų sveikatos būklės duomenis. Taip pat siekti, kad rajono ugdymo įstaigose būtų sudarytos tinkamos vaikų ugdymo, mokymosi, mitybos, kūno kultūros ir sporto, poilsio sąlygos, kad vaikai būtų apsaugoti nuo fizinę ir psichinę sveikatą žalojančių veiksnių.

- ∞ Skatinti ir stiprinti tarpžinybinį ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp visuomenės sveikatos biuro bei kitų visuomenės sveikatos priežiūros (ir ne tik) įstaigų, siekiant užtikrinti reguliarią ir kokybišką visuomenės sveikatos stebėsenos programos vykdymą rajone, taikant ir rengiant, tikslingai ir organizuotai įgyvendinant gyventojų sveikatinimo, prevencinių prieš lėtines neinfekcines ligas, traumų prevencijos vykdymą ir kitų sveikatos programų įgyvendinimą.
- ∞ Rengti ir įgyvendinti ilgalaikes, tikslines, skirtas įvairaus amžiaus grupėms ir socialinio sluoksnio gyventojams, bendruomenės sveikatinimo, prevencines programas, atliekant etapinę ir galutinę programos efektyvumo analizę.
- ∞ Būtina numatyti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros tobulinimą: pacientų registracijos duomenų bazių diegimas, išsamios informacijos apie jų sveikatos būklę išsaugojimas ir jos panaudojimas vykdant asmens sveikatos priežiūrą, prevencines sveikatos programas.
- ∞ Aplinkos neigiamo poveikio gyventojų sveikatai mažinimas: būtina numatyti miesto – kaimo gyvenamosios aplinkos oro užterštumo mažinimą, šulinių geriamojo vandens užterštumo nitritais ir nitratais bei geležinkelio keliamo triukšmo gyvenamosiose miesto teritorijose kontrolės vykdymą.